ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК XXV

ЖОВТЕНЬ 1978

Ч. 10 (289)

Розгадаймо!

СКІЛЬКИ ДІВЧАТОК І ЯКІ ЇХ ІМЕНА?

$4^{4}4$ 4 $4^{4}4$

В оцих числах заховалося кілька дівчаток. Скажіть скільки їх і які їх імена?

ПРОЖОРА

Усе, що можу — я їм-пожираю,
А коли вже з'їм усе з голоду вмираю.

ХТО ВІН?

Куций хвіст,
Довгі вуха,
Невеличкий
Сам на зріст.

На городі
Побував,
Нам капусту
Попсував.

Довгі ноги —
Скік та скік...
Ми погнались —
Він утік.

Г. Бойко

Ходить Хватай-пан,
М'якенький жупан,
Вусиком пряде:
„А де мишка, де?

Прясти — тут швидко рухати.

КНИЖКА ПРО ПАПУАСІВ І ВІДКРИВЦЯ М. МИКЛУХУ-МАКЛАЯ

Співробітник „Веселки" Дмитро Чуб (Нитченко) у книжці п. н. „З новоґвінейських вражень" („На слідах Миклухи-Маклая") цікаво й живо описав свою подорож на острів Папуа Нова Ґвінея. Цей острів, другий за величиною по Ґренляндії, знаходиться на Тихому океані в віддалі сто миль від Австралії.

Хоч ця країна дуже відстала і примітивна, на рівні людей кам'яної доби, а донедавна траплялись тут випадки людоїдства, вона отримала незалежність і є членом Об'єднаних Націй. Тепер уряд і населення країни наполегливо працюють, щоб двигнути її на сучасний рівень культури й цивілізації. Роблять це, розбудовуючи господарку, закладаючи школи, включно з університетом, будуючи шляхи, летовища, готелі, шпиталі, закладаючи модерні міста.

Країна частинно вкрита скелястими горами, частинно низинна. Непроходимі джунглі, повні диких звірів, екзотичних рослин і птахів не дають доступу до людських осель, що тут і там подибуються. Деякі мешканці цих садиб не бачили ніколи білої людини.

Д. Чуб описав природу, життя, зайняття, звичаї, вірування, культуру тубільців цих околиць, які довелося йому відвідати. Гарне враження зробили на нього інсценізації учнів середніх шкіл. Автор відвідав ці місцевості, де проживав наш земляк, славний подорожник, відкривець і дослідник Нової Ґвінеї, нащадок запорозьких козаків Микола Миклуха-Маклай. Він причалив до берегів Н. Ґвінеї в 1871 р., жив кілька років серед папуасів, досліджував їхнє життя, лікував їх, ширив серед них европейську культуру й цивілізацію, обороняв їх перед визиском. Своє перебування в Н. Ґвінеї Миклуха-Маклай описав в щоденнику п. н. „Серед дикунів Нової Ґвінеї". Д. Чуб розмовляв з правнуками папуаських приятелів Маклая і записав від них багато переказів, епізодів, споминів і анекдот про нашого славного земляка.

Книжка Д. Чуба, яку оформив Пилип Вакуленко, супутник автора в подорожі, прикрашена кількома десятками ілюстрацій-фот, в тому портретом-ліноритом М. Миклухи-Маклая та кількома світлинами місцевости, де стояла його хатина. Книжка має 128 сторінок, вийшла у видавництві „Ластівка" в Австралії.

Книжку з користю прочитають діти старшого віку.

В. Б.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у „Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колеґія. Річна передплата становить у ЗСА — 5.00 долярів, у інших країнах — рівновартість цієї суми. Для членів УНС 4.00 доляри. Ціна окремого числа 50 центів. Ціна подвійного числа — 75 центів.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"

Обкладинка роботи — Ніни Мудрик-Мриц

Published monthly, except May to August Bi monthly at Jersey City, New Jersey

30 Montgomery Street — Jersey City, N.J. 07302

Subscription $5.00 per year. UNA members $4.00 per year.

Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:

Ніна Мудрик-Мриц — Подарунки осени

Ніна МУДРИК-МРИЦ

ОСІННІ ГОСТІ

(Ілюстрація авторки)

Ідуть до нас осінні гості,
Стежиною із парку йдуть.
Осінні гості в подарунок
Нам по листочкові несуть.

Спіткнулися на камінцеві,
Попадав ниць малий народ
І розгубили всі листочки,
Хоч плач із-за таких пригод.

Не плакали, вмить повставали
Струснули з себе весь пісок,
Дари збирають, та забули
Який у кого був листок.

Лише тепер от-от заплачуть...
Ви ж не чекайте, поможіть,
Кому який нести листочок,
Мерщій малятам покажіть.

Падати ниць — to prostrate oneself, to kow-tow; **спіткнутися** - to stumble.

К. ПЕРЕЛІСНА

ОСІНЬ

Листячко дубове,
Листячко кленове,
Жовкне і спадає
Тихо із гілок.

Вітер позіхає,
В кучу їх розгортає
Попід білу хату
Та на моріжок.

Айстри похились,
Ніби потомились, —
Сонечка немає, —
Спатоньки пора!

А красолькі вялі
До землі припали,
Наче під листочком
Вогник догоря.

Клен — maple; **айстра** — aster; **моріжок** — травичка /grass, lawn/; **красоля** настурція /nasturtium/.

К. ПЕРЕЛІСНА

ЖОВКНУТЬ ТРАВИ В ПОЛІ...

Жовкнуть трави в полі,
Квіти у ліску,
Облітає листя
Із дерев в садку.

Сумно вітер виє,
Гілочки лама,
Плачуть хмари сиві —
Сонечка нема.

І пташок не чути
В полі і садках,
Листячко зів'яле
Мокне на стежках.

Галя МАТУШЕВСЬКА

Ілюстрації Юрія МАТУШЕВСЬКОГО

ЛІСОВА КАЗКА

Від білої хатки вниз простягався густий чагарник, безпечний захист лісовим звірятам. Ще десь-де лежали останні клапті снігу, але біля хатки вже з шумом спадав у долину струмок, віщуючи наближення весни. Але покищо тільки плигали в кущах зайчики, стрункі олені шукали дерев із смачною корою, а ракуни підходили все ближче до хатки, сподіваючись, що знайдуть тут поживу.

Коли сонце стало пригрівати, а на деревах набрякали бруньки, маленький хлопчик Бусик щораз частіше виходив надвір. Він уже навчився ходити. Коли його тримали за руку, він міг зайти аж під недалекий ліс. Вдивлявся в глибину лісу або переводив зір на далеку гору. Чорні оченята наче питали: а що там далі, а чи є там зайчики і як вони живуть?

Настав чудовий травень. Ліс загомонів. Пташки безупинно щебетали, метушились, будували свої гнізда.

Одного разу Бусик стояв у дверях від кухні і нагадав, як то недавно втікав туди в ліс грибок Жовта Шапочка. І так йому захотілося побачити грибка, що аж страх! Але йти в ліс він ще не міг, а ніхто його туди не збирався вести. Довелося відкласти прогулянку на пізніше.

Раз уліті Бусик бавився на травнику під доглядом тата й бабуні. Бігав, ловив пташок і метеликів, сміявся, а врешті втомлений сів на траву біля своїх іграшок. І сталося, що за хвилину схилив голівку і задрімав.

У ту ж хвилину кругом нього все перемінилося. Він уже не малий Бусик, а гуцулик. Він вирішив піти в ліс і відшукати там грибка Жовту Шапочку. Обійшов хатку і став пробиратись поміж деревами. На похилій стежці кілька разів упав. Біля якогось колючого куща подряпався, але не плакав.

Кущі так щільно поспліталися, що Бусик мусів згинатися і пролазив низом. З-перед ніг вискакували сполохані бурундучки і зайчики.

Нараз у лісі стало ясніше. Сонце, що досі було майже сховалось у гущавині, пробилося крізь гілля й освітило ліс. Бусик почав розглядатися, бо хотів відшукати грибка. Але, куди тут іти? Хто йому покаже стежку? Хоч би мама була, вона б певно допомогла йому. Та вертатися додому не було б розважно: а що, як його взагалі не пустять у ліс? Вирішив сам далі мандрувати. Ступив ще кілька кроків і остовпів...

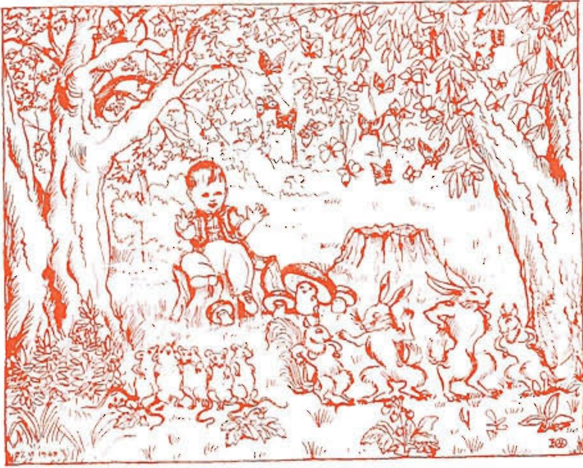
Ліворуч від нього була невелика галява, освітлена сонцем. на ній було багато суниць, а далі стояли два пеньки. На одному пеньку сидів великий звір з довгим пухнастим хвостом, а біля нього бавилися маленькі звірятка, мабуть, його діти. Під другим пеньком Бусик побачив кілька грибків. Один з них більший у гарнім капелюсі— то певно тато, а біля нього ціла родина. Бусик відразу пізнав Жовту Шапочку. То він так виріс і мав тепер власну родину.

Хлопчик аж скрикнув на радощах. В ту ж мить звір з пухнастим хвостом скочив з пенька і сховався в лісі, а малі звірятка також метнулись у хащі.

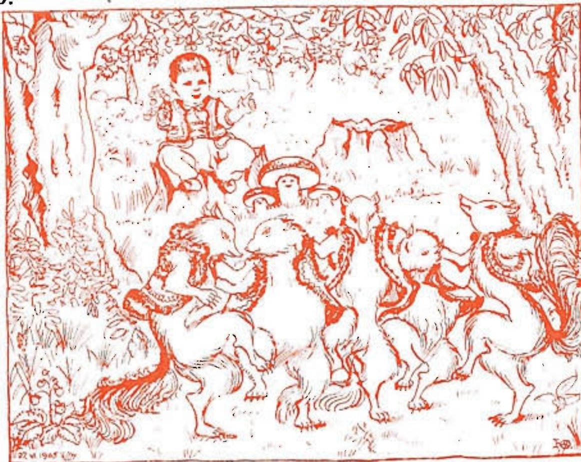
Але Бусик, добрий хлопчик, не хотів лякати грибків. Може Жовта Шапочка ще не забув, як його і його батьків забрали з лісу. Бусик помаленьку підійшов, присів біля грибків, гладив їх по головках, але жадного не брав у руки. Бачачи, що він не робить їм кривди, грибки почали всміхатись, а Жовта Шапочка сказав:

— Ти добрий і гарний хлопчик, тому в нашому

лісі ніхто не зробить тобі кривди. Як вернешся додому, скажи людям, щоб не займали нас, грибів, ні зайчиків, ні інших звірят. А ми не раз їм у потребі поможемо. Тепер сядь тут, на пеньку,а ми покажемо тобі наші танці.

Бусик сів і дивився. На галяву вискочили зайчики і з білочками почали танцювати козачка. Опісля кілька пар мишенят відтанцювало дрібушечку. Гарні кольорові метелики виконали плавний балетний танок. У перерві Бусика частували суницями. Після того Жовта Шапочка заповів, що буде щось дуже цікаве й важне, але щоб Бусик не злякався. Тоді на галяву вискочили борсуки і лиси в гуцульських кожушках-кептарях. Вони затанцювали аркана. Аж земля гула, так танцювали. Бусик на радощах плескав у долоні і весь час повторяв: „О! О!" і показував пальцем на звірів.

Нараз залунав рев якогось великого звіра. Всі танцюристи пішли в розтіч. Бусик здригнувсь і... прокинувся.

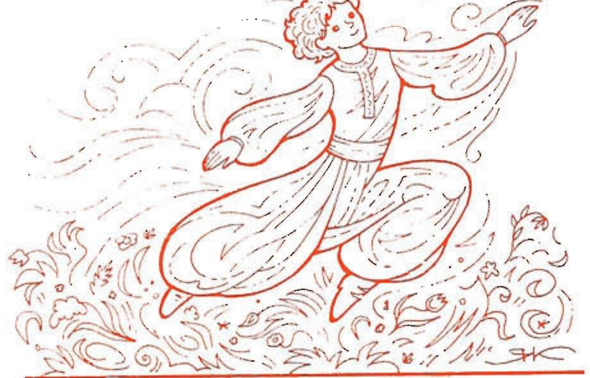
Над ним стояла мама і питала, що йому таке веселе снилося, що він сміявся крізь сон.

Бусик задумався, але нічого не відповів і пішов у хату їсти вечерю.

К. ПЕРЕЛІСНА

ВІТЕРЕЦЬ

(Ілюстрація Яреми Козака)

Залетів у садок
Вітер вітряний,
Застрибав, засвистав
Поміж квітами.

Ой, ти вітер-вітерець
Ще й буйнесенький,
Не ламай ти квіток,
Будь добресенький!

Бачиш, як до землі
Нахилилися?
Це вже осінь на них
Подивилася.

І гілок не труси,
Не рви листячко,
Он калина в кутку
У намистечку.

Подивись, як вона
Вся тріпочеться,
Видно їй танцювать
Дуже хочеться.

Калина — дерево (guelder-rose); **намистечко** калини — червоні калинові ягідки; **тріпотатися** або тріпотіти — тремтіти (to tremble).

Пояснення-словничок. **Чагарник** — хащі /bush/; **струмок** — потічок /brook, stream/, **брунька** — bud, gemma; **щільно** — tightly; **бурундук** — chipmunk; **гущавина** — thicket; **остовпіти** — оторопіти /to become stunned/; **козачок, дрібушечка, аркан** — українські народні танці; **борсук** — badger; **піти в розтіч** — розбігтись.

ВЕСЕЛКА

МАЄ 25 РОКІВ

У цьому році наша ,,Веселка" відзначає 25 роковини свого народження. Коли б вона була людиною, то це означало б, що вона вже давно перестала бути дитиною, а стала дорослою жінкою. З журналом-газеткою буває інакше. Коли він призначений для дітей, він залишається їх ровесником на все життя.

Видає ,,Веселку" Український Народний Союз, найбільша українська забезпеченева організація у вільнім світі. УНС і газета ,,Свобода" відзначають саме 85-ліття свого існування. Дехто з читачів ,,Веселки" може запитати, для чого ,,Веселка" видається в Українськім Народнім Союзі. Його називають також ,,Батько-Союз", а кожний батько щиро дбає про своїх дітей. Отож, і ,,Батько-Союз" хоче допомогти українській молоді в Америці й Канаді якнайкраще вивчити мову її батьків і дідів та ознайомитися з українською культурою й історією народу, від якого вона походить. А це діється, між іншим, тоді, коли діти читають вірші й оповідання, друковані у ,,Веселці". Як бачимо, ,,Веселка" доповняє шкільну науку і виховання, та й домашні виховники, батько, мати, дідусь, бабуся й інші члени родини мають від неї велику допомогу.

Кожна дитина українського роду повинна читати цей журналик. Не треба лякатися, що при читанні натрапите на те чи інше слово, якого не розумієте. Наука, власне, і полягає на тім, щоб усе незрозуміле, незнане зробити нам знаним і зрозумілим. Деякі незрозумілі слова пояснює по-англійськи сама редакція на сторінках ,,Веселки", інші слова можуть вам пояснити вдома ваші батьки, а в школі — вчителі. А є такі слова, які читач сам зрозуміє, читаючи ціле речення. Зрештою, чим більше діти розмовлятимуть по-українськи, тим краще розумітимуть те, що написане у ,,Веселці". А хто знає, крім англійської, ще й українську мову або ще якусь одну чи дві мови, той розвиває свою пам'ять, і тому йому легше вчитися всього, що йому потрібне.

Чим більше хто читає, тим більше всього знає. Хто не любить читати, той залишиться убогою духом, занедбаною людиною. Діти повинні читати казки, леґенди, побутові й історичні оповідання, вірші — вивчати на пам'ять, а сценічні картини — ,,грати" на сцені в школі, Пласті, СУМ-і, ОДУМ-і, навіть удома. Хто з вас, діти, читає ,,Веселку", той повинен розповісти про неї або й показати її тим товаришам і товаришкам, які про неї не знають. Хай і вони попросять батьків, щоб передплатили для них цей журнал.

Кожна дитина, читаючи ,,Веселку", пізнає краще свій нарід, його вдачу, звичаї, красу і багатства тої країни, де той нарід живе, а також його славну минувшину. Тільки читаючи можете довідатися про наших поетів і письменників, які є вчителями і виховниками свого народу. З їх творів можете багато доброго, гарного і потрібного навчитися і тут,далеко від країни свого походження.

Як бачимо, ,,Веселка" виконує дуже важливу роботу: помагає виховувати молоде покоління, помагає вчителям, батькам, а часто дідусям і бабусям учити дітей усього, що добре і корисне. Крім того, читачі можуть оглядати гарні образки-ілюстрації й не тільки милуватися ними, але й при їх допомозі пізнавати світ і багато такого, чого вони не бачили. Так само ,,Веселка" друкує для них музичне письмо-ноти гарних пісень, які можна і треба співати при різних нагодах вдома і в школі. А загадки — чи це не приємна розвага і ,,гімнастика" для ума? Розгадуючи загадки, можна навчитися чимало такого, чого ми досі не знали.

Ми певні, що читачі ,,Веселки" люблять її і вдячні видавництву та письменникам і малярам за їх старання, щоб газетка була приємна і цікава, щоб приносила їм гарні вірші, казки й оповідання з хорошими образками. У 25-ліття ,,Веселки" читачі напевно бажають їй, щоб ще довгі літа жила і служила українським дітям на славу Богові й українському народові, а також на користь країні, де ті читачі тепер живуть.

За Володимиром Мацьковим

КАРЛИКИ-ДУХИ І КАРЛИКИ-ЛЮДИ

Хто з дітей не слухає залюбки або не читає казок про малесеньких, мов ляльки, бородатих карликів, що живуть здебільша під землею і бережуть скарби? Їх називають також ґномами, а в Україні — добродушками чи лісовими люденятками. Подібні до них ельфи, про яких розповідають західньоевропейські казки. Ельфи показані в казках не такими добрими, як карлики — вони злобні, мандруючи по світі, крадуть або підмінюють дітей та приносять людям різні недуги.

Карлики, ґноми й ельфи лише на вигляд подібні до справжніх людей, тільки малесенькі. Казки змальовують їх нам як духів, подібно як мавок, чугайстрів та інших істот, вигаданих уявою „простих людей" з народу. Отже, карлики-ґноми — це недійсні, а уявні істоти, духи. Але дітям це зовсім не шкодить, вони люблять карликів-ґномиків, мов своїх друзів та знайомих, і радо слухають казок про їх життя та пригоди.

Але є ще інші карлики — справжні, живі люди, тільки малі на зріст і тому подібні до дітей. Живуть вони не десь у печерах чи підземних замках, а серед звичайних людей, у людських домах і оселях. Запитаєте, звідки вони беруться? Зовсім звичайно: народжуються, як усі діти, і мають здебільша нормальних, „великих" тата і маму. Коли ж, буває, мають і своїх дітей, то ті діти також виростають здебільша на нормальних, „великих" людей. Чи ж не диво? Певно, що трохи диво, але ці карлики — зовсім здорові людські істоти, розумні й талановиті.

Отож, уже знаємо, що від звичайних людей вони різняться передусім ростом, а можна ще додати — і голосом. Голос у них дитячий. Найменші з них бувають заввишки від 2 до 3 футів і, хоч голови в них досить великі, то тіло, особливо руки й ноги, куценькі. Коли ви на них дивитись, то вам мимохіть стає смішно чи весело, але з карликів насміхатися не слід, бо вони такі ж істоти, як усі люди. Усе ж таки за давніх часів королі та багатії держали на своїх дворах карликів для того, щоб розважали їх своїми штуками і вигадками.

В історії записано, що Юлія, дочка римського імператора Авґуста, мала карлика Коропаса і карличку Андромеду на своїм дворі. Обидвоє були заввишки в 2 фути і 4 цалі. На дворі англійського короля Едварда VI був раз бенкет. Коли гості сиділи за столами, слуги принесли великого печеного пирога. Коли поставили пирога на головнім столі, в пирозі щось почало рухатися, і з нього виліз, на подив і радість гостей, маленький чоловічок. То був карлик Надсон, постійний пожилець королівського двору. На той час, коли Надсон сидів в пирозі, він мав 9 років і був заввишки у 18 цалів. Прожив він 63 роки і при смерті був досить високий — 3 фути 9 цалів. Значно менший був карлик Джан Джервіс, паж королеви Марії, сестри вже згаданого Эдварда VI /XVII стол./. Джан був заввишки в 2 фути.

Англійська королева Генрієтта Марія мала пару карликів — Річарда Ґібсона та його жінку Анну. В цім подружжі народилося дев'ятеро дітей — четверо карликів і п'ятеро нормальної величини.

Цікаву історію життя мав французький карлик Рішборд, що був високий лише на 23 цалі. Коли у Франції під час революції велася війна і треба було через бойовий фронт переносити таємні листи-рапорти, то до цього вживали Рішборда. Відповідно одягнений, він удавав з себе дитину. Вояки не звертали на нього уваги і не здогадувалися, що ця „дитина" має при собі секретні листи.

Рішборд прожив довгий вік, 90 років, але ще довше, бо 98 років жив карлик поляк Борувальські /1739-1837/. На 6-ім році життя він був справжньою „живою лялькою", мав 17 цалів, але пізніше досягнув 39 цалів висоти. Гарний на вигляд, веселий і навіть з науковими зацікавленнями, Борувальські подорожував по цілій Европі. Його сестра була нижча від нього, сягала йому до горішньої частини плечей.

Карлик Чарльз Страттон /1837-1883/ на 25-ім році життя був 31 цаль заввишки. Мав дуже маленьку жінку. Мандрував по цілім земнім ґльобі.

Ми пишемо тут про деяких найменших на зріст і через те найцікавіших карликів. Але трапляються карлики і „карликуваті" люди значно вищі. Окремо можна згадати про ціле негритянське плем'я в Африці — пігмеїв. Усі вони виглядають приблизно як нормальні десяти- чи дванадцятирічні діти. Колись таких невеликих на зріст людей з племени акка тримали на своїх дворах єгипетські королі-фараони.

Не всі карлики здатні заробляти собі на прожиток нормальною працею, як дорослі люди, але вони вміють давати собі раду інакше: їздять по світі з одного міста до другого, щоб за оплатою на них дивилися люди, виступають у цирках, на різних видовищах, є між ними навіть фільмові та телевізійні актори. Цю нагоду і можливість заробітку дає їм їхня „незвичайність" низький ріст.

Подав М. Маморський

Пояснення-словничок: фут або стопа — міра довжини, має 12 інчів /цалів/ або 30.4 сантиметра в метричній системі: **рапорт** — донесення, доповідь, звіти; **видовище** — show.

Михайло МАМОРСЬКИЙ

Ілюстрація Івана БРИКОВИЧА

МРІЯ-СПОМИН

(У 15-ліття Гоци Драли і Ґнома-Ромтомтома)

**Прийшов раз до мене малесенький ґном,
Чап-чап помаленьку і став під вікном,
Борідки ні вусів той ґномик не мав,
Та я його зараз пізнав.**

**Його ж я уперш у „Веселці" зустрів,
Як тягав за вушка маленьких зайців
/Його пан Холодний отак зрисував,
Що хто ж би його не впізнав?/**

**Минуло вже років п'ятнадцять — так, так,
З малого хлоп'яти зробився я юнак,
Та ґнома маціцького я не забув,
А ґном не змінився ні трішки — ні, ні,
Такий він сьогодні, як був у ті дні,
Коли я, маленький, „Веселку" читав
І з ґномом у ліс мандрував.**

**Який же чудовий той ліс тоді був!
Донині я всіх тих чудес не забув:
Я знав усі мови — квіток і пташат,
Тваринкам усім я був брат.**

**З пташатами-друзями я навесні
Виспівував жваві веселі пісні,
До зайчиків я на розмови ходив,
В гостині у бджіл медок пив.**

**Малесенька Гоценька в лісі була,
В маленькій хатинці-пеньочку жила;
Як сверщик на скрипці дрібнесенько грав,
То з Гоцькою ґном танцював.**

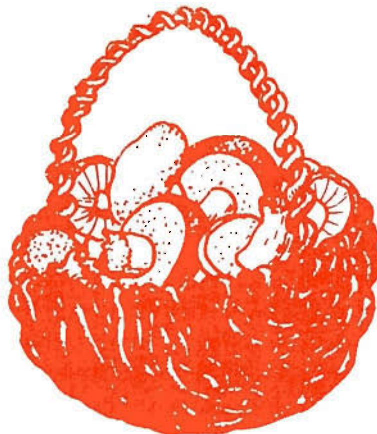
**Прокинувсь я вранці і глип у вікно:
Чи ще стоїть ґномик такий, як давно?
О ні, не стоїть... Тепер знаю вже я:
Була то лиш мрія моя...**

К. ПЕРЕЛІСНА

ГРИБИ

**У бору грибів багато —
Сироїжки, маслюки,
Жовті рижки і лисички,
І товсті боровики.**

**А під лісом скрізь опеньки
Приліпились на пеньках,
І біленькі печерички
Поховались у квітках.**

Сироїжка — рід їстівного гриба /russula/; **маслюк** — butter mushroom; **рижик** — brown mushroom; **лисичка** — chauterelle; **боровик** - buletus; **опеньок** — honey agaric; **печеричка** — meadow mushroom.

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: Іван БРИКОВИЧ*

Гоца Драла

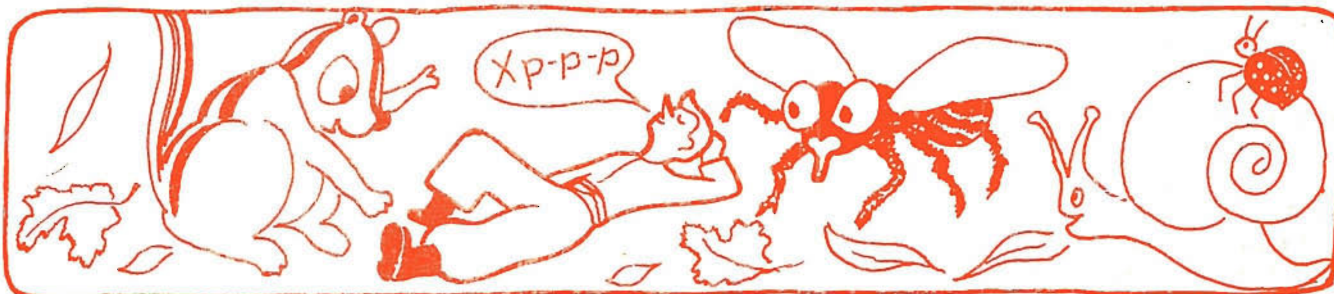

На подвір'ї коло хати
Ґном учився рахувати.

Рахував, аж заснув,
Що умів, те забув...

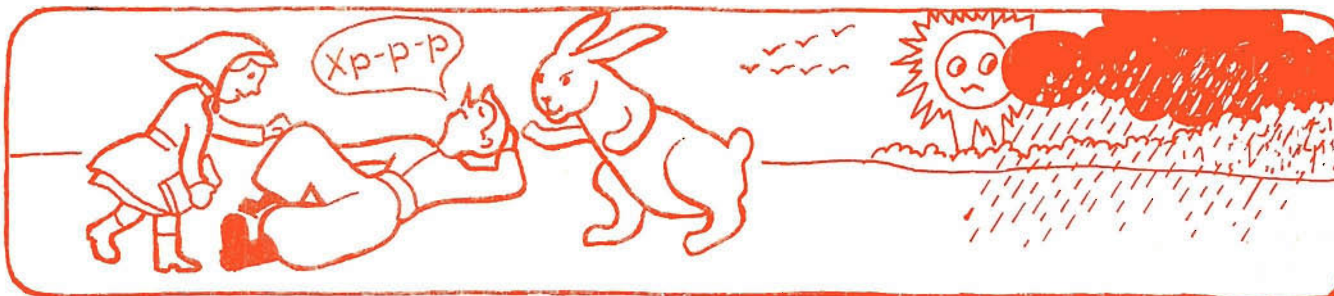
Спить наш ґномик, сопе,
А часами захропе.

Надійшов бурундучок,
Ґнома смик за чобіток.

Надлетіла Жужа муха,
Ромтомтома смик за вухо.

З-під куща слимак приліз,
Ромтонтома смик за ніс!

Всі говорять: — Ґноме — брате,
Час до школи! Годі спати!

Ні, не чує ґном, сопе,
А часами й захропе.

Дивувалась Гоца Драла:
— Що робити? — всіх питала.

Вийшла хмарка з-за ліска,
Ринув дощик як з лубка.

Як почув наш ґномик дощик,
На півметра він підскочив,

— і до школи він побіг
Швидко так, як тільки міг.

Дощ як з лубка— зливний дощ.

А. МАТУШЕВСЬКА

ГНІДИЙ

(Ілюстрація Михайла Михалевича)

У давні часи був собі господар, багатий, але скупий і немилосердний. Мав п'ять пар коней, а між ними коника, невеликого, але працьовитого. Доки коник був молодий, господар не жалів його, запрягав до найтяжчих робіт, а як той постарів та ще й покалічився в якімсь випадку, господар прогнав його з дому. Коник пошкультигав у яр і ліг на землю, думаючи, що вже більше не встане.

Та сталося так, що вбогий сільський хлопець, Петрусь, вийшов з татом у поле й побачив у яру хворого коника.

— Візьмім його додому, — став він просити тата, — може ще зможемо його урятувати. Дивіться, який він бідний!..

Почувши коник людські голоси, насилу підвівся і став на ноги. Петрусь підійшов до нього, погладив по шиї, заклав на неї мотузка й помаленьку привів коника до свого дому. Дома батько оглянув докладно коника, перемив йому рани і перев'язав чистим полотном.

— Якщо ще має трохи сили, то видужає, — сказав.

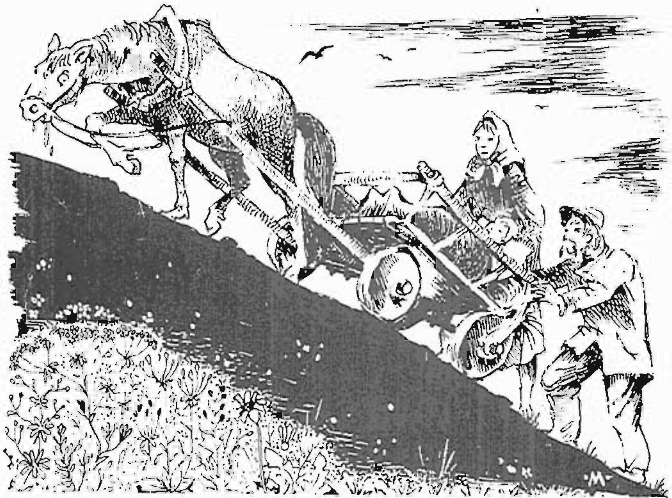
Коник не скоро видужав. А втім, тяжко сказати, чи він старенький, взагалі міг тепер видужати і стати міцним, як колись.

В сусідстві жив дідусь, що розумівся на лікуванні тварин. Він приніс у глеку якогось вивару, влив трохи коникові до горла і сказав Петрусевому татові робити так кожного дня. Лік помагав, коник став веселіший, почав їсти і радо пасся на свіжій зеленій траві. Петрусь радів, чесав коника, купав і назвав його Гнідим.

Гнідий звик до Петруся, приязно іржав, коли його побачив, і радо носив його на подвір'ї або на пастівнику на своїй спині.

Незабаром тато зробив Петрусеві милу несподіванку: змайстрував возика, ні малого, ні великого, але такого, що в нього можна було запрягти Гнідого і їхати, куди хочеш. Знайшлась і упряж для коника з темної шкіри із блискучими мідяними ґудзиками.

Петрусь скоро навчився бути візником. Не вживав батога, та й не треба було, бо Гнідий розумів, що таке „вйо", а що „гов", знав, що означає „вісьта", а що — „гайта". У справжнього господарського воза Гнідого не запрягали і не давали йому возити тягарів. Петрусь їздив з ним лише на прогулянку, а часто й сестричку брав з собою на візок. Інколи Гнідий возив до міста на продаж з городу Петрусевих батьків кавуни, дині й огірки.

Гнідий ніколи не пробував бігти, а на дорозі під горбок не раз задихався і приставав.

Петрусь з турботою в очах питав тата:

— Як довго ще може пожити наш Гнідий?

— Може рік, а може й довше, — відповів тато.

Кожного дня приходив Петрусь до стайні, щоб побути з Гнідим. Коник так звик до цих відвідин, що приязно іржав і терся головою об його рукав. Але Петрусеві здавалося, що це іржання ставало з дня на день усе слабше й сумніше.

Одного дня Петрусь не прийшов до свого коника. Гнідий чекав і не дочекався. Те саме повторилося другого і третього дня. Коникове серце опанували якась туга і неспокій. Що сталося? Чому нема його найліпшого приятеля?

Петрусь захворів. Спочатку здавалося, що це звичайна застуда, але на третій день з'явилася висока гарячка. Хлопець лежав без пам'яті, обличчя палало вогнем, губи почорніли...

У ті часи ще не було вчених лікарів та модерних шпиталів. Не було й авт-амбулянсів, якими швидко перевозять хворих. Були лише знахарі, переважно старі віком люди, що лікували хворих так, як навчилися від своїх попередників, таких же знахарів. Вони збирали на полі та в лісі різне, лише їм відоме зілля, сушили його, варили й виготовляли з нього ліки.

Такий знахар, що навчився лікувати різні недуги ще від свого прадіда, жив на хуторі за горою, за густим лісом. Треба було негайно завезти хворого Петруся до нього, бо гарячка змагалася з години на годину.

„Що робити, як доставити Петруся до знахаря? — журився тато. — Невже немає рятунку?"

Тоді мама нагадала: „А може б запрягти Гнідого?” Чимскоріш вивели його зі стайні, запрягли до возика, і тато, немов вибачаючись, сказав:

— Прости, старенький, що тебе турбую, але, бачиш, твій приятель і опікун важко хворий. Тільки ти єдиний можеш завезти його до лікаря.

Коли хворого хлопця, загорненого в рядно, винесли на руках з хати, Гнідий, як завжди, приязно заржав, але й здивувався: не було кому погладити його по шиї й попестити рукою м'яку, немов шовкову, горішню губу.

Не знати, чи Гнідий зрозумів, про що йдеться, але, коли тато гукнув „вйо”, старий коник миттю рушив з місця. Хоч тато і мама попихали візок, все таки йому не було легко тягнути свій тягар, тим більше, що незабаром дорога почала підійматися на крутий горб. Тато бачив зусилля коника, тому не підганяв його батогом, тільки просив:

— Вйо, Гніденький, вйо! Від твого поспіху залежить життя нашого Петруся.

І Гнідий поспішав, Задихався, кашляв, спотикався, прів, але не зупинявся. Часами здавалося, що ось-ось пристане, але за хвилину з свіжим зусиллям крокував наперед. Коли приїхали перед хату знахаря, Гнідий був увесь мокрий, тяжко постогнував і з його рота капала піна... Але тепер ніхто ним турбувався. Тато вніс Петруся до хати. Здавалося, що Петрусь уже не дихає. Знахар оглянув хворого і сказав:

Зроблю, що можу. Як Бог допоможе, то хлопець буде жити. Але він дуже-дуже слабенький. Якщо б ви його привезли годину пізніше, було б уже запізно...

І він узявся рятувати хворого.

Тим часом тато згадав Гнідого. Це заслуга коника, що ще є надія на рятунок. Вийшов на подвір'я, щоб погладити коника, дати йому вівса, а потім напоїти. Але Гнідий уже не потребував ні вівса, ні води. Він лежав на землі з задертими догори копитами. Уже не жив...

Петрусеві полегшало, але йому не зараз сказали, що його Гнідого вже немає в живих.

Вірний коник віддав життя за свого приятеля. Так віддячив йому за опіку та добре серце.

За сюжетом Л.Т.
Переказав М. Маморський

———

Пояснення-словничок: гнідий (кінь) — bay horse; шкутильгати — іти з труднощами, кривати (to hobble); яр — gully, ravine; глек — jar; вивар — extract; упряж — horse equipment; батіг — whip; візник — той що їдучи править кіньми; застуда — cold; знахар — тут: medicine man; рядно — rough canvas; задихатися — to choke, to suffocate; піна — foam; копито — hoof.

Роман ЗАВАДОВИЧ

НЕ ЦУРАЙТЕСЬ МОВИ!

Не цурайтесь мови - мови тата й мами,
Мови діда й баби, предків ваших всіх,
Бо її цуратись — сором непошани,
Бо її цуратись — перед Богом гріх!

На землі народів Бог створив багато
І подарував їм скарб усяких мов,
А у кожну мову, гарну і багату,
Вклав свою небесну ніжність і любов.

Всі народи світу — то Господні діти,
Всіх народів мови — то Господній дар,
Але мова мами — найрідніша в світі,
В ній є все: і святість, і краса, і чар.

УКРАЇНСЬКА МОВА

Гей, яка чудова,
Свіжа і багата
Українська мова,
Мова мами й тата!

Словечко за словом
Я учусь завзято
Запашної мови,
Мови мами й тата.

Мови мами й тата,
Діда і бабусі —
Вчитимусь багато,
Доки не навчуся.

А коли навчуся,
В оці радість блисне,
Бо мене матуся
До грудей притисне.

ЧВАНЬКИ

Петрусь: — Мій рід сягає козацьких часів. У мого батька зберігається люлька гетьмана Сагайдачного.

Павлик: — Ого! Мій батько має Адамове яблуко!

НАПИШЕ

Христинка написала до Оленки: „Якщо ти не отримаєш цього листа, повідоми мене, а я напишу тобі нового листа.

Леонід ПОЛТАВА

УВ ОСІННЬОМУ САДУ

(Ілюстрація Петра Холодного)

Гляньте, скільки серед листу
Ув осінньому саду
Стиглих яблук золотистих,
Груш, неначе на меду!

Те, що літо дарувало
Від землі, тепла й води, —
Все у себе увібрали
Золоті оці плоди.

Умивалися росою
На зеленому гіллі,
Наливалися красою
Всіх веселок на землі.

Кличуть нас плоди із саду,
Стиглі овочі смачні,
Повні чару і принади,
Як чудові літні дні.

Слався, літо соковите!
Діти — в сад і на поля!
Будем гарні, наче квіти,
Будем дужі, мов земля.

К. ПЕРЕЛІСНА

УЧЕНЬ

(Ілюстрація Галини Мазепи)

Я ходжу тепер до школи,
Вчуся літери читати,
Та буквар такий великий,
І тих літер так багато!

Я їх всіх ще не навчився —
Половини ще не знаю,
Але „баба", „мама", „тато" —
Де завгодно прочитаю!

Я хотів би вже скоріше
Всі літери ті завчити,
Бо не можна все читати,
Як букварик не скінчити.

К. ПЕРЕЛІСНА

МОЛИТВА

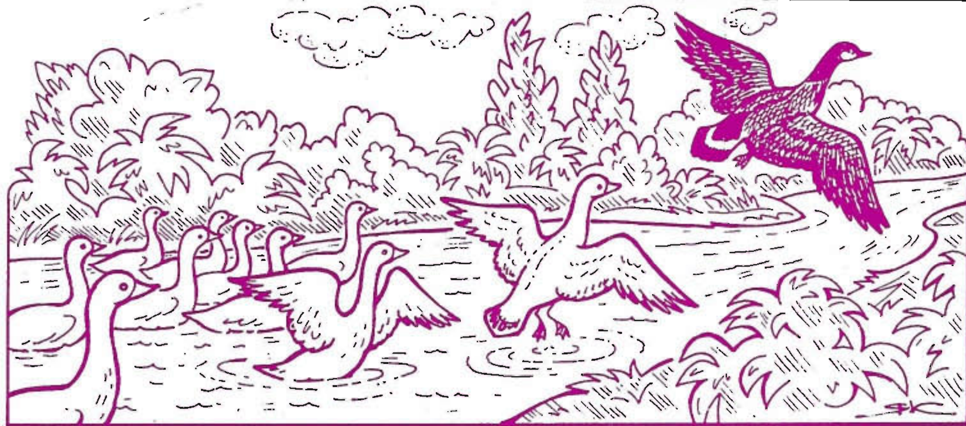
(Ілюстрація Петра Холодного)

**Боже, Господи Ісусе,
На колінцях я молюся —
Всі гріхи мені прости
І від лиха захисти.**

**Просвіти моє серденько,
Щоб я вчилася гарненько,
Щоб і вдома і у школі
Не робила зла ніколи.**

**І щоб тата шанувала,
Щоб матусі помагала,
Щоб жили ми всі здорові,
Завжди в мирі і любові.**

Роляник

Ілюстрація Яреми КОЗАКА

ГЕН, МІЖ ВЕРБОЛОЗАМИ...

**Ген, між верболозами
Плеще потічок,
Там табун купається
Білих гусочок.**

**Миється-купається
Десять гусочок,
Поміж них хизується
Гордий гусачок.**

**Вмились, обсушилися,
Ґеґнули гуртом
І угору злинули
Вслід за гусачком.**

**Уляглося, стихло все
Біля потічка,
Гусочок немає вже,
Ані гусачка.**

Плескати або плюскати — to splash; **хизуватися** — пишатися, бадьоритися (to boast); **табун** (гусей) — flock; **улягатися** — затихати, вспокоюватися.

КУТОК ЮНИХ АВТОРІВ

При кінці минулого року відбувся в Австралії 4-ий Конкурс Молодечої Творчости. Взяли в ньому участь шкільні діти й молодь. Конкурс проголосив Літературно-Мистецький Клюб ім. Василя Симоненка в Мельбурні під проводом співробітника „Веселки" проф. Дмитра Нитченка-Чуба. Проголошення наслідків конкурсу й признання нагород та відзначень відбулося під час авторського вечора учасників конкурсу в Народному Домі в Ессендоні біля Мельбурну.

На світлині за столом голова Клюбу Дм. Нитченко оголошує наслідки 4-го конкурсу молодечої творчости. Поруч деякі учасники вечора. Починаючи зліва: Наталка Березняк (відзначена), Тая Шевченко (друга нагорода), Симон Пирогів та Орися Стефин.

(Фото: Євген Стефин

Місцеві учасники 4-го конкурсу Молодечої творчости та читці творів. Починаючи зліва: Орися Стефин, Наталка Березняк, голова Клюбу Дм. Нитченко, Тая Шевченко /друга нагорода/, Люба Лотиш, Тарас Мацібурко.

Фото: Євген Стефин

Друкуємо конкурсову казку:

КАЗКА ПРО ПРУТИКА

Давним-давно жив собі в Україні чоловік, що називався Прутик. Одного разу їхав Прутик понад річку, аж чує — хтось стогне: „Ой... ой... рятуйте... ой... ой... рятуйте!"

Скочив Прутик з коня і бачить: лежить поранений чоловік.

— Слухай, добрий чоловіче, — благає він. — Винеси мене звідси! Як я помру, то поховай мене в степу, а за те я дам тобі свій хрест.

Винесу тебе й поховаю, — каже Прутик, — а хрест тримай при собі, я маю свій.

— Не кажи так! Це чудесний хрест, посвячений, золотий. Хоронитиме тебе від усякого нещастя, як хоронив досі мене.

А поки помер, сказав, щоб Прутик поїхав до замку й подав княгині вістку про його смерть. Потім заплющив очі й помер.

„Це князя мені доводиться ховати", — подумав Прутик.

Він виконав останню волю князя, взяв хрест і поїхав шукати замку. Минає села і міста та ось, нарешті, бачить чудовий замок. Іде він у велику браму, а там злі пси кинулись до нього. Але пси побачили хрест у Прутика на грудях і пізнали, що то хрест їхнього пана. Полягали й почали жалібно скавуліти. Погладив Прутик добрих і вірних своєму панові псів та і пішов далі. Бачить сад, а в ньому сидить княгиня.

— Вістку сумну приношу вам про князя, сказав Прутик. — Він згинув від ран у бою з татарами.

Почувши це, княгиня зомліла, а коли розплющила очі, побачила Прутика, що стояв біля неї.

— Що ж мені тепер робити? Діти малі, а оборони від ворога немає...

— Не журись, княгине, — відповів Прутик, — я тебе і твій замок обороню, від ворогів, як буде потрібно. Я маю чудесний княжий хрест, він оборонить обох нас і твій замок від ворога.

Недовго довелось чекати. Татари напали на замок. Кричали, стріляли й облягали його з усіх боків, що нікуди було й вийти. Тоді Прутик зібрав усю княжу челядь і почав боронитися. Скочив сам між ворогів, махнув шаблею на всі боки і розігнав їх. Потім сів на коня, крикнув до челяді „ З Богом вперед!" і почав здоганяти та бити ворогів. Але бачить Прутик, що всіх татар не переб'є, бо їх дуже багато, а в нього тільки трохи людей.

— Слухайте, татари! Навіщо нам кров проливати? Нехай один з вас виступить до бою зі мною, і тим вирішимо, хто сильніший.

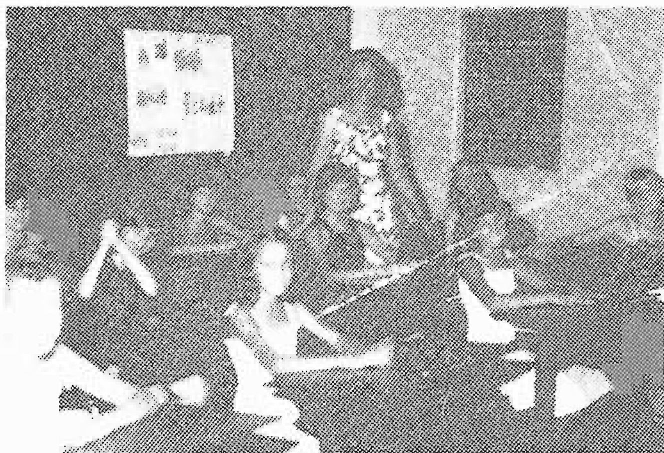
Один татарин виступив наперед. Почали битися. За хвилину татарин упав поранений, а всі татари закричали від страху.

— Ти, чоловіче, мене переміг! Твоя правда і твій замок. А за лицарським звичаєм даю тобі ще й свою шаблю, — сказав переможений татарин.

Узяв Прутик татарську шаблю, а татари поїхали в свій край, забравши раненого.

З дитячого життя

З Куритиби, Бразилія отримали ми такого листа: Дорога „Веселко"! Моє ім'я є Лариса Фидусенко. Живу в Куритибі. Вчуся в шостій клясі бразилійської народної школи. Вчуся теж разом з іншими дітьми в Українській Суботній Школі при Хліборобсько-Освітньому Союзі в Куритибі. Школу веде Жіноча Організація, що існує при Союзі. Люблю дуже вчитися і з нетерпінням чекаю суботи, щоб піти до української школи.

Інавгурація нового приміщення Суботньої Школи в Куритибі. На світлині учні третьої кляси з учителькою пані Евгенією Б. Мазепою. Перша біля вікна — авторка допису Лариса Фидусенко.

Тут вчимося української мови, читати, писати й співати. Вчимося про Україну, про її нарід, про славних героїв, пізнаємо українські традиції й звичаї, які досі зберігаються серед нас. Це — вишивки, танці, паска з писанками, різдвяні звичаї, коляда. Школярі ходять колядувати по хатах українських родин. Люди гарно і щиро вітають нас і жертвують на українську школу.

На Паску робимо конкурс і виставки наших славних писанок, які вже знані в бразилійському громадянстві. Люблю великоднє Богослуження й свячення пасок, яке відбувається вночі. Довкола церкви поставлені кошики з прикрашеними пасками та освічені свічечками з воску. На деяких пасках є традиційне вітання „Христос Воскрес"!

Діти садочка Суботньої Школи в Куритибі на закінчення навчального року виконують вправи до пісеньки „Ой, ти куме, куди йдеш"...

Люблю все наше рідне й радію, що маємо такі гарні звичаї та що походжу з славного українського народу.

Відповідь Редакції: Дорога Ларисо! Дякуємо за Твого цікавого листа, написаного гарною українською мовою. Кожна українська дитина повинна ходити до рідної школи, вивчати свою мову, знайомитися з рідними традиціями та звичаями й гордитися своїм українським походженням.

Пиши до нас частіше й заохочуй інших школярів присилати „Веселці" листи й світлини.

Щиро дякувала княгиня за те, що Прутик оборонив її та її діток від ворога, і запитала його, чи він не погодився б і далі бути з ними й боронити їх.

Зраділий Прутик відповів:

— Добре ясна княгине, буду боронити тебе і твоїх діток, доки живий буду!

Юля Фіґурка, 11 років, учениця Братської рідної школи в Лідкомбі біля Сіднею.

———

Челядь — слуги на господарстві або в княжому дворі.

К. ПЕРЕЛІСНА

СКАРГА

Я не знаю, що й робити
З братіком моїм старшим, —
Він все хоче мене вчити,
Як балакати із ним.

Правда, він пішов до школи,
Я ж ходжу лише в садок,
Та хіба ж він вже ніколи
Й не кричить на весь куток?

А на мене, тільки крикну,
Так одразу й зашипить;
„І коли вже ти привикнеш
Не кричать, а говорить?"

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК З ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ" ЗА ВЕРЕСЕНЬ 1978 р.: Вишні, черешні; півень; годинник; їжак.

Сценарій і текст: Роман ЗАВАДОВИЧ
Scenario and Story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: Михайло МИХАЛЕВИЧ
Illustrations: Mychaylo MYCHALEWYCH

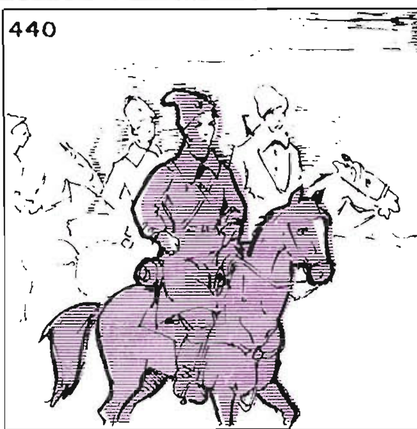
Історична казка — БОГДАН-СІЧОВИЙ СТРІЛЕЦЬ
BOHDAN-SICHOVY STRILETS — Ukrainian tale

РОЗДІЛ XXVIII: НАСТУП І ОБОРОНА — *CHAPTER XXVIII: ATTACK AND DEFENSE*

Не зважаючи на зимову студінь, почався „Зимовий Похід" вибраних частин Української Армії.

The Winter March of selected detachments of the Ukrainian Army began despite freezing cold.

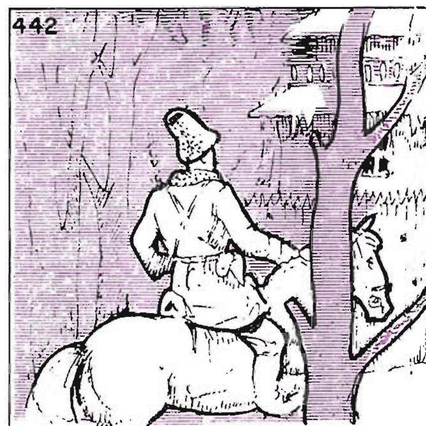
На чолі походу їхала стежа під командою полковника Богдана.

A sentry, under the command of Col. Bohdan, headed the march.

Українське військо в запіллі розбивало ворожі обози і забирало зброю та харчі з магазинів.

Behind enemy lines, Ukrainian soldiers destroyed the enemy's supply depots, taking foods and weapons with them.

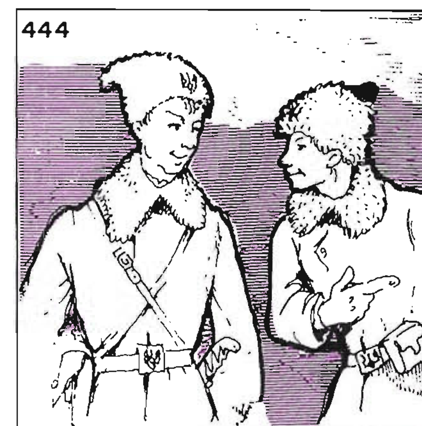
У густому лісі Богдан натрапив на порожній домик лісничого.

In the dense forest Bohdan encountered an empty chalet of a forest ranger.

Богдан сказав: — Тут зупинимося на деякий час. Друзі, приготуйте все до наступу й оборони!

"We'll stop for a while," said Bohdan. "Prepare for attack and defense."

— У недалекім селі, в сільраді, маю свояків, — сказав стрілець Улас. — В разі якої небезпеки можуть нас попередити.

"I have relatives in the council of a nearby village," said Ulas. "In case of danger, they can warn us."

(Продовження буде)

(To be continued)